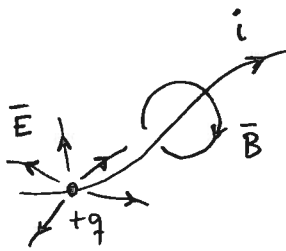

Örning 6 SK1111

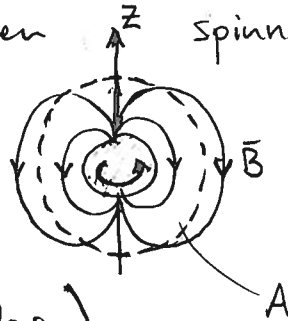
Repetition

III MAGNETOSTATIK (kap. 27-28)

Laddningar i rörelse → magnetfält \vec{B} + \vec{E} -fält

ex. Dipolen \vec{z} Spinn hos elektron eller atomkärna

(IDAG: Endast konstant rörelse)
 $\frac{\partial \vec{B}}{\partial t} = 0 \quad \nabla \cdot \vec{B} = 0$

Magnetostatisk lag I

Inga monopoler

$$\oint_A \vec{B} \cdot d\vec{A} = 0$$

Maxwell's ekv. 2

(jmf. Gauss lag. $\oint_A \vec{E} \cdot d\vec{A} = \frac{Q}{\epsilon_0 \epsilon_r}$)

Kraftverkan

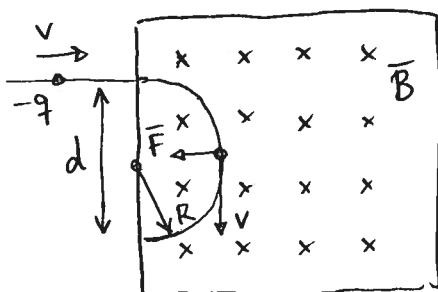
Lorentzkraften

$$\vec{F} = q(\vec{E} + \vec{v} \times \vec{B})$$

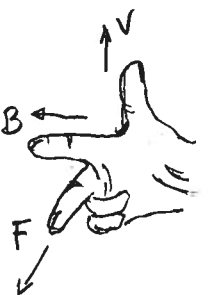
⇒ $d\vec{F} = i d\vec{l} \times \vec{B}$
 (då $dq = i \frac{dl}{v}$; $\vec{E} = 0$)

ex Masspektrometer

$q, \vec{v}, \vec{B} \rightarrow \vec{F}, m_q \rightarrow d$

Högerhandsregeln (pos. laddn.)
 Vänster - " - (neg. laddn.)

Newton's 2:a lag

$$F = ma = \frac{mv^2}{R}$$

OBS! Samband Elektriska och Magnetiska fält

Kuriosa. via speciella relativitetsteori!

$$\vec{F} = q(\vec{E} + \vec{v} \times \vec{B})$$

Om en kraft som verkar på en rörlig laddad partikel ser ut att härröra från elektriskt eller magnetiskt fält beror på val av referensram (inertialsystem).

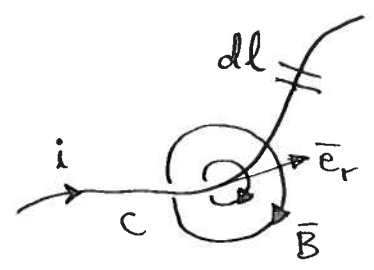
I partikelns referensram blir omgivande laddningsfördelningar påverkade av längdkontraktion.

Naturkonstant!
 μ_0 : permeabilitet i vakuum = $4\pi \cdot 10^{-7} \text{ Tm/A}$
(magnetiska fältets ledningsförmåga)

Fält från ledare

Biot-Savart's lag

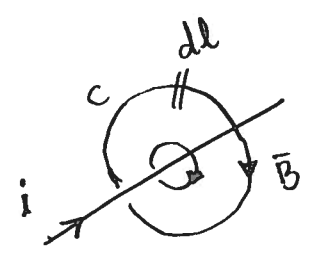
$$\vec{B} = \frac{\mu_0 i}{4\pi} \int_c \frac{d\vec{l} \times \vec{e}_r}{r^2}$$

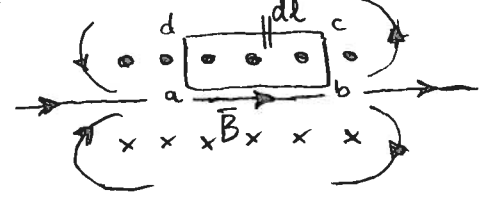
Magnetostatisk lag II

Ampere's lag

$$\oint_c \vec{B} \cdot d\vec{l} = \mu_0 i$$

ex Solenoid n varv/meter

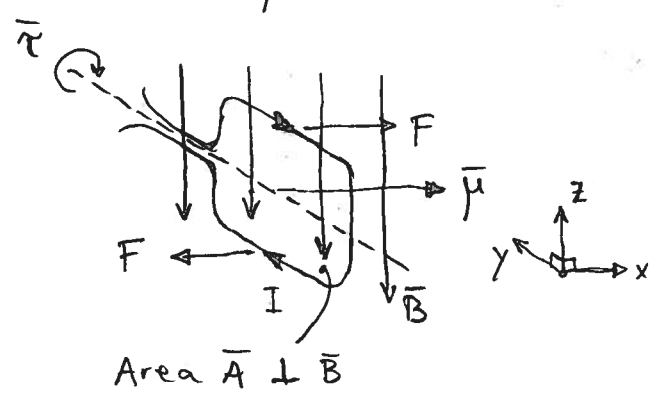
Homogent fält $\vec{B} \Rightarrow i \rightarrow \vec{B}$

$$i = \frac{|\vec{B}|}{\mu_0 n}$$

Magnetiskt vridmoment

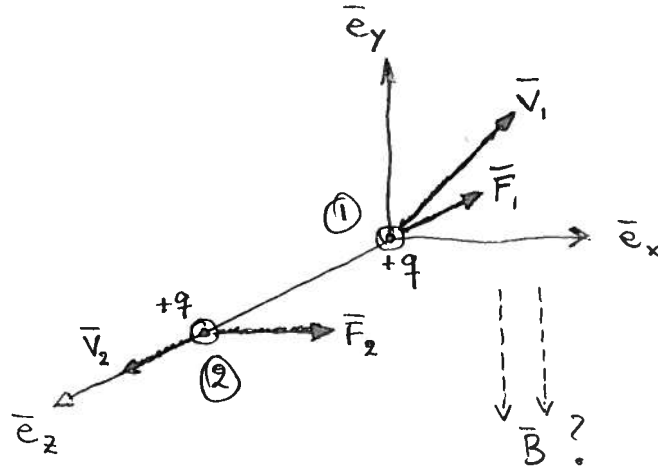
$$\vec{\tau} = \vec{\mu} \times \vec{B} \quad [\text{Nm}]$$

där momentet $\mu = I \vec{A}$

27.53)

Lorentz-krafter

Sökut : a) B ? b) \vec{F}_1 uttryckt i $|F_2|$?

Känt : $\vec{v}_1, \vec{v}_2, |\vec{v}_1| = |\vec{v}_2|, \vec{F}_1, \vec{F}_2, +q$

Ide' Laddad partikel rör sig i magnetfält B

\Rightarrow Lorentz kraft : $\vec{F} = q(\vec{E} + \vec{v} \times \vec{B})$

Inget E -fält $\Rightarrow \vec{F} = q\vec{v} \times \vec{B}$

$\vec{B} = B_x \vec{e}_x + B_y \vec{e}_y + B_z \vec{e}_z$

Vektorkomponenter :

$F_x \vec{e}_x + F_y \vec{e}_y + F_z \vec{e}_z = q(v_x \vec{e}_x + v_y \vec{e}_y + v_z \vec{e}_z) \times (B_x \vec{e}_x + B_y \vec{e}_y + B_z \vec{e}_z)$

Kryssprodukt-regler : $\begin{cases} \vec{e}_x = \vec{e}_y \times \vec{e}_z = -\vec{e}_z \times \vec{e}_y \\ \vec{e}_y = \vec{e}_z \times \vec{e}_x = -\vec{e}_x \times \vec{e}_z \\ \vec{e}_z = \vec{e}_x \times \vec{e}_y = -\vec{e}_y \times \vec{e}_x \end{cases}$

$\Rightarrow F_x = qv_y B_z - qv_z B_y ; F_y = qv_z B_x - qv_x B_z ; F_z = qv_x B_y - qv_y B_x$

Partikel ① : $\vec{F}_1 = -F_1 \vec{e}_z ; \vec{v}_1 = v_1 (\cos \alpha/4 \vec{e}_x + \sin \alpha/4 \vec{e}_y)$

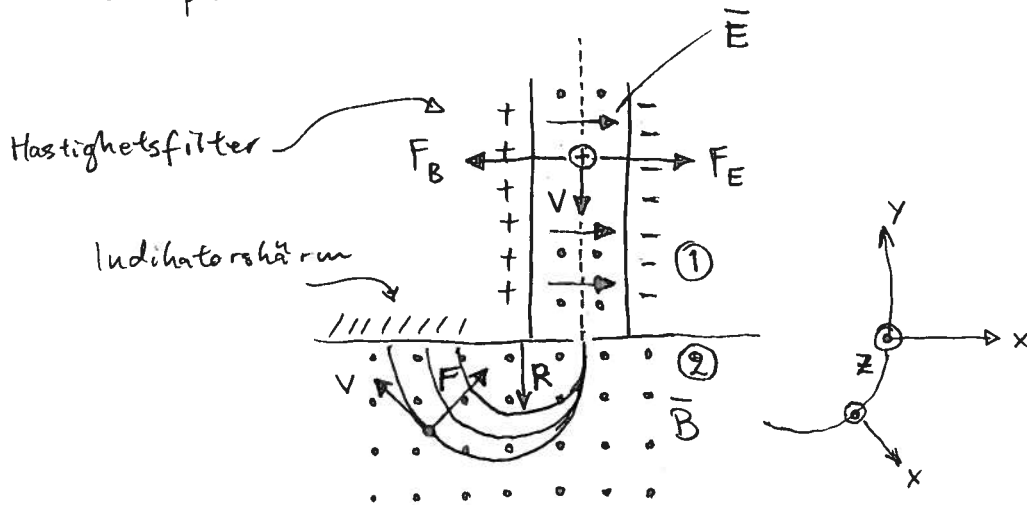
$\begin{cases} F_z = -F_1 = qv_1 (B_y - B_x) / \sqrt{2} \\ F_x = F_y = 0 = qv_1 B_z / \sqrt{2} \end{cases} \Rightarrow B_z = 0$ (1)

Partikel ② : $\vec{F}_2 = F_2 \vec{e}_x ; \vec{v}_2 = v_2 \vec{e}_z$

$\begin{cases} F_x = F_2 = 0 - qv_2 B_y \\ F_y = 0 = qv_2 B_x - 0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} B_y = -\frac{F_2}{qv_2} \\ B_x = 0 \end{cases}$ (2)

(1) & (2) $\Rightarrow -F_1 = \frac{qv_1}{\sqrt{2}} (-\frac{F_2}{qv_2}) \therefore F_1 = \frac{F_2}{\sqrt{2}}$

27.65) Masspektrometer

Sökt: Radien R för isotoperna ^{82}Kr , ^{84}Kr , ^{86}Kr

Känt: $\vec{E} = E\vec{e}_x$; $\vec{B} = B\vec{e}_z$ / $E = 1.98 \cdot 10^4 \text{ V/m}$; $B = 0.701 \text{ T}$

Ide': Finna $v \rightarrow$ Lorentz kraftlkr. $\rightarrow R$!

Lorentz kraftlkr.

$$\vec{F} = q(\vec{E} + \vec{v} \times \vec{B})$$

Krypton mass:
 $m_{82} = 82 \text{ u}$
 $m_{84} = 84 \text{ u}$
 $m_{86} = 86 \text{ u}$
 $1 \text{ u} = 1.66 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$

Område ①: $\vec{F} = 0$; $\vec{v} = -v\vec{e}_y$

Vi har $0 = q(E\vec{e}_x - v\vec{e}_y \times B\vec{e}_z)$

$$\Rightarrow v = \frac{E}{B}$$

Område ②:

Newtons 2:a lag $F = ma \Rightarrow$

$$\vec{F} = -\frac{mv^2}{R}\vec{e}_x$$

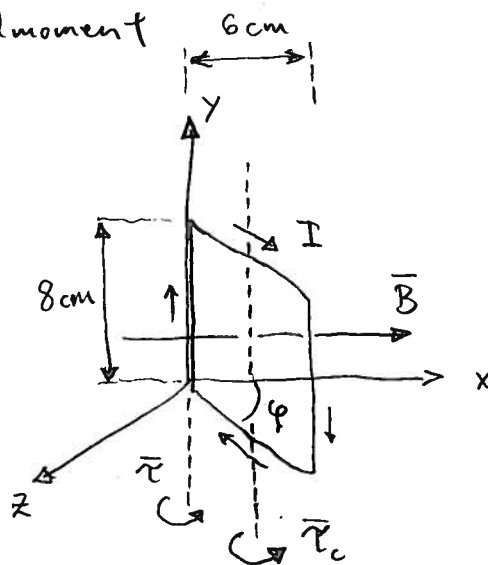
Vi har $-\frac{mv^2}{R}\vec{e}_x = q(0 - v\vec{e}_y \times B\vec{e}_z)$

$$\Rightarrow \frac{mv^2}{R} = qvB \Rightarrow R = \frac{mv}{qB} = \frac{mE}{qB^2} : \text{svart}$$

$R_{82} = 32.5 \text{ mm}$; $R_{84} = 33.3 \text{ mm}$; $R_{86} = 34.1 \text{ mm}$

27.76)

Vridmoment

- Sökt : a) Moment τ då $\varphi = 30^\circ$ och $\vec{B} = B\vec{e}_x$
 b) — — — — — $\vec{B} = -B\vec{e}_z$
 c) — — — τ_c på centrumaxel.

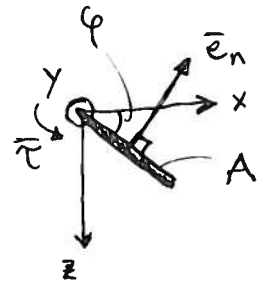
känt : $I = 15 \text{ A}$; $B = 0,48 \text{ T}$

Magnetiskt vridmoment

$$\vec{\tau} = \vec{\mu} \times \vec{B}$$

där momentet

$$\vec{\mu} = I\vec{A} = IA\vec{e}_n$$

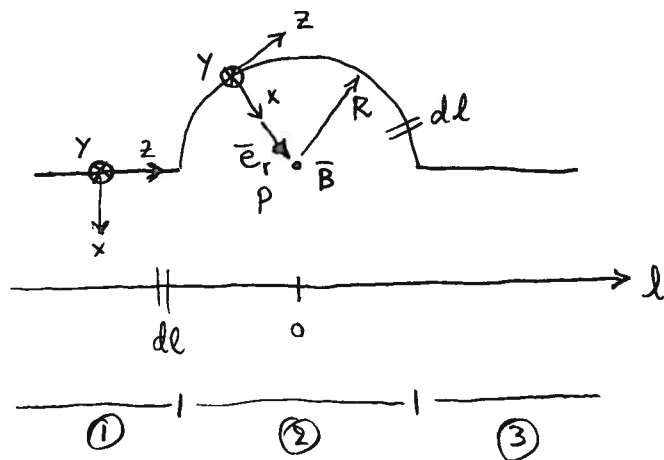

Vi har $\vec{e}_n = -\cos\varphi\vec{e}_z + \sin\varphi\vec{e}_x$

Skapat vridmoment:

- a) $\vec{\tau} = IA(-\cos\varphi\vec{e}_z + \sin\varphi\vec{e}_x) \times B\vec{e}_x = -IAB\cos\varphi\vec{e}_y$
 $\therefore \tau = IAB\cos 30^\circ = \underline{0,03 \text{ Nm}}$ neg. runt y -axeln.
- b) $\vec{\tau} = IA(-\cos\varphi\vec{e}_z + \sin\varphi\vec{e}_x) \times (-B\vec{e}_z) = IAB\sin\varphi\vec{e}_y$
 $\therefore \tau = IAB\sin 30^\circ = \underline{0,017 \text{ Nm}}$ pos. runt y -axeln.
- c) $\vec{\tau}_c = 2 \cdot I \frac{A}{2} (-\cos\varphi\vec{e}_z + \sin\varphi\vec{e}_x) \times \vec{B}$
 $= IA \quad \therefore$ Samma som ovan!

28.30) B-fält från krökt ström

Sök: Magnetiskt fält \vec{B} i pnt P.

Biot-Savarts lag

$$d\vec{B} = \frac{\mu_0 i}{4\pi} \frac{d\vec{l} \times \vec{e}_r}{r^2}$$

Tre bidragande områden:

$$\textcircled{1} \begin{cases} d\vec{l} = dl \vec{e}_z, & \vec{e}_r = \vec{e}_z \\ \vec{r} = -l \vec{e}_z \end{cases}$$

$$\textcircled{2} \begin{cases} d\vec{l} = dl \vec{e}_z, & \vec{e}_r = \vec{e}_x \\ \vec{r} = R \vec{e}_x \end{cases} \quad \left. \vphantom{\begin{cases} d\vec{l} = dl \vec{e}_z, \\ \vec{r} = R \vec{e}_x \end{cases}} \right\} \text{Roterande koordinatsystem!}$$

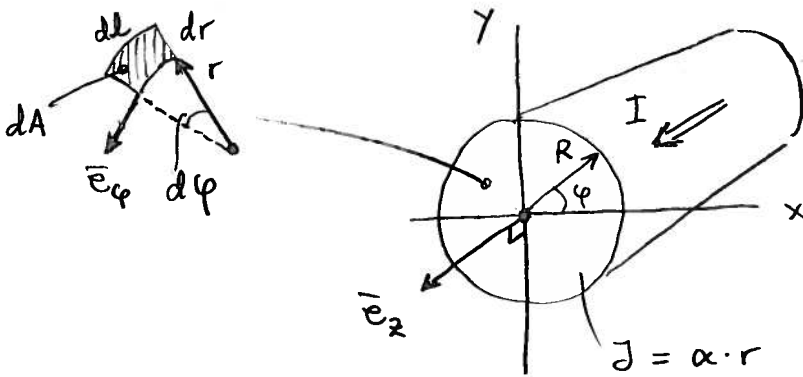
$$\textcircled{3} \begin{cases} d\vec{l} = dl \vec{e}_z, & \vec{e}_r = -\vec{e}_z \\ \vec{r} = l \vec{e}_z \end{cases}$$

$$\Rightarrow \vec{B} = \int d\vec{B} = \frac{\mu_0 i}{4\pi} \left[\underbrace{\int_{-\infty}^{-R} \frac{dl \vec{e}_z \times \vec{e}_z}{l^2}}_{=0} + \int_0^{\pi R} \frac{dl \vec{e}_z \times \vec{e}_x}{R^2} + \int_R^{\infty} \underbrace{\frac{dl \vec{e}_z \times (-\vec{e}_z)}{l^2}}_{=0} \right]$$

$$= \frac{\mu_0 i}{4\pi} \int_0^{\pi R} \frac{1}{R^2} dl \vec{e}_y$$

$$= \frac{\mu_0 i}{4\pi R^2} \pi R \vec{e}_y = \frac{\mu_0 i}{4R} \vec{e}_y \quad \text{: Svar}$$

28.71) Strömtäthet \rightarrow Magnetfält

Sökt: a) α ? b) $B(r)$ Känt: $R, I, \vec{J} = \alpha r \vec{e}_z$

Def. Strömtäthet

$$I = \iint_A \vec{J} \cdot d\vec{A}$$

där $d\vec{A} = dA \vec{e}_z$
 $= dr dl \vec{e}_z = dr r d\phi \vec{e}_z$

\Rightarrow

a)
$$I = \int_{r=0}^R \int_{\phi=0}^{2\pi} \alpha r \vec{e}_z \cdot dr r d\phi \vec{e}_z = \alpha \int_0^R r^2 dr \int_0^{2\pi} d\phi =$$

$$= \alpha \left[\frac{r^3}{3} \right]_0^R \left[\phi \right]_0^{2\pi} = \alpha \cdot 2\pi \cdot \frac{R^3}{3}$$

$\Rightarrow \alpha = \frac{3I}{2\pi R^3}$ $\therefore \vec{J} = \frac{3I}{2\pi R^3} r \vec{e}_z$

b) Amperes lag

$$\oint \vec{B} \cdot d\vec{l} = \mu_0 i$$

där $\vec{B} = B(r) \vec{e}_\phi$
 $d\vec{l} = r d\phi \vec{e}_\phi$

$r \leq R$
 VL: $\oint B(r) \vec{e}_\phi \cdot r d\phi \vec{e}_\phi = \int_0^{2\pi} B(r) r d\phi = B(r) \cdot 2\pi r$

HL:
$$\mu_0 i = \mu_0 \iint_A \vec{J}(r) \cdot d\vec{A} = \mu_0 \int_0^r \int_0^{2\pi} \frac{3I}{2\pi R^3} r' \vec{e}_z \cdot dr' r' d\phi \vec{e}_z$$

$$= \mu_0 \frac{3I}{2\pi R^3} \int_0^r r'^2 dr' \int_0^{2\pi} d\phi = \mu_0 \frac{3I}{2\pi R^3} \left[\frac{r'^3}{3} \right]_0^r \left[\phi \right]_0^{2\pi} = \mu_0 \frac{I r^3}{R^3}$$

VL = HL \Rightarrow $B(r) = \mu_0 \frac{I r^2}{2\pi R^3}$: svar

$r \geq R$ $\oint \vec{B} \cdot d\vec{l} = \mu_0 I$

$B(r) \cdot 2\pi r = \mu_0 I$

$B(r) = \frac{\mu_0 I}{2\pi r}$: svar

